

autòctona, que fou escapçada al s. XVI. Amb tot, alguns hugonots refugiats a l'Escala, com la família Usach, ja havien assaonat en certa manera el territori escalenc.

El 'Sexenni democràtic' (1868-1874) fou un període revolucionari, encara que efímer, de llibertat i esperança: l'evangelisme, la maçoneria i l'espiritisme propagaren les seves idees i els pastors i missioners d'altres confessions sortiren de la clandestinitat o retornaren de l'exili. Un tret ideològic comú al republicanisme federal i als sectors més avançats del moviment obrer fou la defensa de les doctrines del lliurepensament enfront del pensament únic instaurat. L'alcalde republicà de Figueres Abdó Terradas²⁴ havia cedit el 1854 un terreny de la seva propietat perquè hi enterressin un concitadà a qui no es volia donar sepultura religiosa perquè s'havia suïcidat; Terradas es negava a assistir a les cerimònies religioses i era contrari a sufragar l'Església.

La tarda del 29 de setembre de 1868 es constituïa la Junta Revolucionària de l'Empordà; a la comarca no es produïren excessos que enterbolissin la Gloriosa. A l'Escala el president de la Junta fou Francesc Maranges Juli (1803-1878). El futur alcalde l'Escala Lluís Albert Paradedà (1843-1890) va intervenir en la insurrecció republicana al Baix Empordà. El jurista Josep M. Maranges de Diago (1837-1872), llavors membre de la Junta Revolucionària de Madrid, redactà la declaració dels drets de la persona que va ser el fonament del títol I de la Constitució de 1869²⁵. Durant el Sexenni, l'anticlericalisme va envair el carrer i alguns rectors foren foragitats de les seves parròquies²⁶. El carlisme i un sector de la clerecia demanaven l'exclusió de "totes les sectes".

Cèlebre va ser el discurs pronunciat pel diputat Emilio Castelar a la sessió del Congrés el 7/3/1869 en defensa dels ideals republicans i la llibertat de cultes: "(...) He aquí como la separación de la Iglesia y el Estado, como la libertad de cultos... engendra este gran principio: la aceptación voluntaria de la religión y de la metafísica o la moral, que es como la sal de la vida y conserva sana la consciencia".

ANYS HERÒICS

Durant aquesta 'segona reforma protestant' va ser molt significativa la tasca missionera baptista iniciada als Països Catalans el 1871 pel doctor americà i exagregat de l'ambaixada dels EUA de 32 anys William Ireland Knapp (1835-1908) que havia arribat sense cap suport institucional. Knapp, lingüista i bibliòfil eminent, va començar la seva tasca a Madrid a les acaballes de 1869; havia arribat a Espanya el 1867 però en veure inviable l'obra de l'evangelització va marxar a París fins que va esclatar la revolució republicana de 1868. Amb la proclamació d'Alfons XII (1875), la llibertat religiosa en convertí

en tolerància; amb tot, curiosament, fou llavors que es formaren a Catalunya les diverses comunitats protestants.

El predicador català Ricard P. Cifré, arribat d'Amèrica del Nord el 1877 on havia estudiat teologia protestant, fundà dues esglésies aquell any a Catalunya³⁴. El mateix 1877, el missioner suec interdenominacional Erik Lund (1853-1933) de la Unió Missionera Baptista d'Amèrica i l'andalús quasi cec Francisco Previ (1853-1881), procedents d'Anglaterra, iniciaven l'evangelització a Galícia. El 1878 seguiren el seu

El diari figuerenc *El Ampurdanés*²⁷ publicava el 13/6/1869: "Parece próximo el establecimiento de capillas protestantes ó presbiterianas, y aun de sinagogas, que seran objeto de convenciones diplomaticas entre España, Inglaterra y los Estados Unidos (...)". Aquell agost, els diputats i futurs ministres republicans federals Francesc Suñer i Joan Tutau van emprendre un gira de propaganda que els portà a l'Escala. Suñer²⁸, al Congrés a Madrid, va treure el rellotge de la butxaca per demostrar, barruerament, la inexistència de Déu i s'encarà als escandalitzats parlamentaris conservadors tot cridant: "Si Déu existeix li dono cinc minuts de temps per matar-me". Va aparèixer el socialisme utòpic i l'Associació Internacional dels Treballadors (AIT)²⁹ no acabà de quallar a l'Escala.

Aprofitant aquesta conjuntura sociopolítica, els protestants europeus penetraren a Espanya per donar suport als propagadors allí residents o enviaren missioners de diferents denominacions cristianes. El general Prim, president del consell de Ministres, va dir a una representació del protestants exiliats: "Vostès poden tornar al seu país en el primer vapor que surti; estan en llibertat d'entrar a Espanya amb la Bíblia sota el braç i predicar les doctrines en ella contingudes"³⁰. El missioner galès George Lawrence, de les Assemblees de Germans o Germans de Plymouth³¹, confessió que com la Baptista estava connectada amb la Reforma Radical, havia començat la seva tasca missionera cinc anys abans de la Revolució primer a Madrid i després a Barcelona on va utilitzar un carro blindat com a llibreria ambulat que es transformava en expositor³².

L'interès per les missions de part de països tradicionalment protestants sorgeix com una reacció a la influència secularitzant de l'enciclopedisme (Diderot, Voltaire... 1745-1742) i a tot el moviment entorn al Culte a la Raó (1789) que després de fer mig perdre la fe a molts creients féu que el fervor religiós es desbordés³³. Baptistes, anglicans, assemblearis, metodistes... obririen temples i escoles (el 69% d'homes i el 91% de dones eren analfabets el 1860) escampant la seva doctrina arreu tot i les pressions de l'Església oficial.

El suec Erik Lund va fer el 1878 el seu apostolat a l'Empordà visitant Figueres, l'Escala i altres poblacions on aviat obririen un local per al culte.

Foto: autor no identificat. Fons: Arxiu Gràfic Documental Evangèlic.